ВІДГУК
Офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Беззубова Дмитра Олександровича на дисертацію НІКІТЕНКО ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА
на тему «ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОБ'ЄКТІВ САМОЧИННОГО БУДІВНИЦТВА»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Будівництво відіграє важливу роль в економічному і соціальному розвитку держави. Спорудження нових, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт наявних об'єктів нерухомості – це не тільки технологічні, технічні, організаційно-виробничі та інші будівельні процеси «архітектурного народження», а й відображення юридично значущого аспекту будівництва як правомірної або протиправної діяльності.

Правомірне будівництво позитивно впливає на економічний і соціальний розвиток держави й суспільства, сприяє розквіту інфраструктури міст і сіл, забезпеченню житлових потреб громадян, упорядкуванню територій, слугує досягненню цілей сталого розвитку (SDGs). Україна, підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 р. № 70/1 Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки свого розвитку, що викладені в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», взяла на себе відповідальність забезпечувати дотримання ЦСР України на період до 2030 року. Серед визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 ЦСР дотичними до будівництва є:створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохопній і сталій індустріалізації та інноваціям; забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів; забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва та ін.

Натомість самочинне будівництво є негативним соціальним і правовим феноменом і попри різні причини його виникнення та існування, у сучасному праві розглядається як протиправна діяльність. Деструктивні наслідки самочинного будівництва зачіпають широкий спектр приватних і публічних

інтересів фізичних, юридичних осіб, держави у сферах економіки, соціальних, екологічних відносин, особистої і громадської безпеки тощо. Тож відносини, пов'язані із самочинним будівництвом,виступають об'єктом охоронної функції права, а посилений контроль за таким будівництвом є перманентним завданням держави і суспільства.

З огляду на це проблема самочинного будівництва постійно перебуває у фокусі наукової уваги вчених-правників. Сучасні дослідження в галузі права демонструють багатоаспектність цієї проблеми і доводять її міжгалузеву актуальність. Так, огляд наукових розвідок засвідчив, що вказану проблему активно вивчали з теоретико-методологічних позицій адміністративного, будівельного, господарського, екологічного, земельного, кримінального права та кримінології.

Вагомі наукові результати відповідних досліджень відображені, зокрема, у працях М. І. Балаценка, М. Р. Гарата, В. М. Захарчука, І. В. Ігнатенко, О. О. Квасніцької, І. В. Мироненка, І. М. Миронець, А. М. Мірошниченка, Р. О. Мовчана, А. М. Мороз, Д. І. Найди, В. В. Носіка, О. М. Пащенка, О. В. Савицького, В. І. Термецького, О. А. Халабуденка, В. А. Ціленка та інших науковців.

Цивілістичний контекст проблеми самочинного будівництва становить не менш вагому частину наукового дискурсу, відіграючи надзвичайно важливу роль у теоретичному розв'язанні цієї проблеми. Адже її осердя лежить у площині стрижневих для національної правової системи України та її приватноправової сфери інститутів права власності, цивільних обов'язків, меж здійснення цивільних прав, цивільно-правової відповідальності, судового захисту цивільних прав та інтересів, принципів справедливості, добросовісності і розумності тощо. У зв'язку з цим дисертаційне дослідження ґрунтується на теоретико-методологічній основі сучасної науки цивільного права України та наукових працях І. Е. Берестової, М. М. Великанової, І. В. Венедіктової, Д. В. Горбася, М. К. Галянтича, О. С. Губаря, О. В. Дзери, К. В. Зубенка, О. В. Ільківа, О. О. Кота, Н. С. Кузнєцової, Р. А.

Майданика, Ю. В. Мици, О. О. Отраднової, С. О. Погрібного, З. В. Ромовської, М. М. Сібільова, І. В. Спасибо-Фатєєвої, М. О. Стефанчука, Т. Є. Харитонової та інших цивілістів.

З-поміж цивілістичної наукової літератури важливими є наукові праці, які на рівні фундаментальних досліджень присвячені цивільно-правовим аспектам проблеми самочинного будівництва. Йдеться, зокрема, про дисертації С. О. Зубкова «Цивільно-правове регулювання набуття права власності на новостворене нерухоме майно» (2010), В. О. Кутателадзе «Право користування чужою земельною ділянкою для забудови за цивільним законодавством України» (2010), А. С. Савченко «Незавершене та самочинне будівництво як об'єкти цивільних правовідносин» (2012), В. Ю. Терещенко «Цивільно-правові наслідки самочинного будівництва» (2015), В. С. Ткаченка «Цивільно-правове регулювання відносин із самочинного будівництва» (2019), К. Д. Пономаренка «Належне здійснення права на забудову земельної ділянки» (2021).

Водночас, попри вагомі наукові результати, досягненні за наслідками відповідних правових досліджень та які, безумовно, мають важливе теоретико-прикладне значення, слід визнати, що сучасне цивільно-правове регулювання відносин щодо самочинного будівництва ще є недосконалим і не вирішує проблеми «самобуду». За чинного правового регулювання таке будівництво лишається привабливим нелегітимним способом задоволення різних публічних та приватних інтересів зацікавлених осіб, однак натомість має стати соціально неприйнятним і невигідним з погляду права. Тож на нинішньому етапі сучасна українська цивілістика повинна продовжувати і розширювати доктринальний критичний аналіз цієї проблеми з урахуванням актуальних потреб юридичної науки, новітніх змін національного законодавства України, тенденцій розвитку вітчизняної судової практики його застосування, релевантної практики ЄСПЛ та позитивного зарубіжного досвіду. При цьому вбачається, що складний феномен самочинного будівництва необхідно досліджувати з позицій комплексного підходу,

пов'язаного із застосуванням категорії правового (цивільно-правового) режиму, оскільки зміст і структура цієї правової категорії дозволяє всебічно розглянути окреслену проблему, системно підійти до її вирішення і досягти бажаного стану правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Дисертантом здійснено порівняльний аналіз національного та зарубіжного законодавства щодо проблем самочинного будівництва.

Важливим є і той факт, що робота має чітку практичну спрямованість, яка полягає у тому, що отримані результати використовуються в практичній діяльності суб'єктів будівництва.

Вагомим є те, що основні положення і висновки дослідження викладено у 10 публікаціях автора, які є одноосібні.

Однак, є певні зауваження щодо змісту дисертації.

Перше: які аспекти земельного регулювання в діяльності будівельних компаній вами були враховані при написанні роботи?

Друге: чи враховано вами категорію цивільні аспекти забезпечення безпеки будівництва, якщо так, то які складові ви визначаєте як пріоритетні?

Третє: в дисертації не відображено фінансову складову проблем самочинного будівництва з позицій подолання ймовірних негативних наслідків, не надано визначення місця і ролі економічної складової щодо відшкодування ймовірних збитків? Поясніть вашу позицію.

Попри зауваження, які мають диспозитивний характер і не зменшують наукової цінності роботи можна констатувати, що дослідження відбулось і має завершений характер.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація НІКІТЕНКО ВІКТОРІЇ ВІКТОРІВНИ на тему «ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОБ'ЄКТІВ САМОЧИННОГО БУДІВНИЦТВА» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016

року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, Вимогам до оформлення дисертації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2017 № 40, що висуваються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

доктор юридичних наук, професор,

Академік Національної академії наук вищої освіти України,

провідний науковий співробітник

відділу проблем державного управління

та адміністративного права

Інституту держави і права імені В. М. Корецького

Національної академія наук України *Д.О.Беззубов*

Підпис Беззубова Д.О.
ПОСВІДЧУЮ
Вчений секретар Інституту
держави і права
імені В.М.Корецького НАН України
«19» 05 2025 р.